

خطاهای رایج در ثبت سفارش کالا

راهنمای اجرایی برای شرکت‌ها و کارشناسان گمرکی (سامانه جامع تجارت)

مقدمه

ثبت سفارش کالا در سامانه جامع تجارت (سامانه «ثبت سفارش») یکی از مراحل کلیدی در فرآیند واردات در ایران است. کوچک‌ترین خطا در اطلاعاتی مانند کد تعرفه، شرح کالا، مقدار، کشور مبدأ، مبلغ ارزی و مجوزهای قانونی می‌تواند منجر به بروز مشکلاتی نظیر عدم تطابق با اظهارنامه گمرکی، توقف ترخیص، نیاز به اصلاحات پرهزینه و تأخیر در انجام تعهدات ارزی و ثبت حقوق ورودی شود.

این سند با هدف ارائه یک چارچوب رسمی و قابل استفاده برای بررسی و پیشگیری، دوازده مورد از خطاهای رایج در ثبت سفارش را به همراه توضیح و مثال کوتاه بیان می‌کند. در پایان نیز یک چک‌لیست عملیاتی ۵ موردی برای کنترل پیش از ثبت سفارش ارائه شده است.

بخش ۱: اشتباه در کد تعرفه HS

توضیح

یکی از رایج‌ترین خطاهای ثبت سفارش، انتخاب نادرست کد تعرفه HS است. کد تعرفه HS تعیین‌کننده‌ی مواردی مانند نرخ حقوق ورودی، الزامات مجوزی، کنترل‌های تعرفه‌ای و امکان تطبیق اسناد با اظهارنامه گمرکی است.

ریسک‌های اصلی: - عدم تطابق ثبت سفارش با اظهارنامه گمرکی - الزام به اصلاح/اصلاحات مجدد - تأخیر در ترخیص و افزایش هزینه‌های اداری - احتمال اعمال کنترل‌های تکمیلی یا رد اسناد

مثال کوتاه

اگر کالایی که در واقع جزء «قطعات یدکی ماشین‌آلات صنعتی» است با HS اشتباه و تحت عنوان «محصول نهایی مصرفی» ثبت شود، احتمال دارد در اظهارنامه گمرکی با ایراد تعرفه مواجه شوید و نیاز به اصلاح تعرفه باشد.

بخش ۲: اختلاف شرح کالا بین ثبت سفارش و اسناد

توضیح

شرح کالا باید در ثبت سفارش، پیش فاکتور، فاکتور، بارنامه/سوئیفت، و در نهایت اظهارنامه گمرکی تا حد قابل قبول و قابل دفاع یکسان یا هم معنا باشد. اختلاف در شرح کالا (حتی در صورت شباهت ظاهری) می تواند باعث عدم تطابق اطلاعات و ایراد در مرحله گمرکی شود.

مواردی که معمولاً باعث اختلاف می شوند: - جابجایی نام تجاری/کد محصول - تغییر ترکیب/ترکیب درصدی یا ویژگی های فنی مهم - حذف یا افزودن عبارتهای کلیدی (مثلاً «بدون»، «مخصوص»، «غیرصنعتی»)

مثال کوتاه

ثبت سفارش با شرح «دستگاه X مدل A» و در اظهارنامه/اسناد «دستگاه X مدل B»؛ در نتیجه، گمرک به عدم تطابق استناد می کند.

بخش ۳: اشتباه در مقدار یا واحد کالا

توضیح

اشتباه در مقدار یا واحد اندازه گیری (مثل کیلوگرم/تن/عدد/مترمکعب) یکی از عوامل جدی اختلاف بین ثبت سفارش و اظهارنامه است. لازم است واحد کالا در ثبت سفارش با اطلاعات فاکتور و بارنامه هم خوان باشد و اگر تبدیل واحد انجام می شود، باید دقیق، قابل محاسبه و مستند باشد.

نمونه ای از روابط تبدیل (صرفاً برای توجه اجرایی)

اگر واحد از «کیلوگرم» به «تن» تبدیل شود، رابطه باید مطابق واقع باشد:

$$1 \text{ تن} = 1000 \text{ کیلوگرم}$$

مثال کوتاه

ثبت سفارش: «500 کیلوگرم» اما در بارنامه: «0.5 تن» که اگر تبدیل درست اعمال نشود یا مقدار اشتباه وارد گردد، اختلاف ایجاد می‌شود.

بخش ۴: اشتباه در کشور مبدأ

توضیح

کشور مبدأ در ثبت سفارش باید مطابق اسناد تجاری و گواهی‌های مرتبط باشد. تغییر یا درج نادرست کشور مبدأ می‌تواند باعث: - عدم پذیرش مبنای ترجیحی/عدم امکان استفاده از معافیت‌های احتمالی - افزایش کنترل‌ها یا مغایرت در اسناد - ایجاد اختلاف در مسیرهای اعتبار اسنادی و تطبیق گمرکی

مثال کوتاه

کالا از کشور «ترکیه» است اما در ثبت سفارش «چین» درج شده است. در این حالت امکان دارد گمرک به عدم انطباق و عدم تحقق شرایط مبدأ ایراد بگیرد.

بخش ۵: اشتباه در مبلغ ارزی

توضیح

در بسیاری از موارد، مبلغ ارزی ثبت سفارش با مبلغ واقعی قرارداد/فاکتور یا روش محاسبه‌ی ارز همسو نیست. این خطا می‌تواند به دلیل: - اشتباه در نرخ ارز یا مبنای محاسبه - جابجایی بین قیمت کالا، هزینه حمل و بیمه - وارد کردن مبلغ با واحد اشتباه (مثلاً یورو/دلار) اتفاق افتد.

نکته: مبلغ ثبت سفارش باید با مستندات قابل اتکا (فاکتور، قرارداد، شرایط اینکوئترمز در صورت نیاز) همخوانی داشته باشد.

مثال کوتاه

فاکتور به ارزش 100,000 دلار است، اما در ثبت سفارش مبلغ 90,000 دلار وارد شده که منجر به مغایرت و در صورت نیاز به اصلاح، توقف یا تأخیر در فرآیند گمرکی می‌شود.

بخش ۶: اشتباه در نوع عملیات ارزی

توضیح

نوع عملیات ارزی (مانند نوع انتقال، وضعیت ارز تخصیص یافته، یا نوع فرآیند ارزی در سامانه) باید مطابق با برنامه ارزی شرکت و شرایط معامله ثبت شود. ثبت سفارش با نوع عملیات ارزی نادرست ممکن است باعث: - عدم امکان تطبیق اطلاعات ارزی - عدم همخوانی با پرونده‌های ارزی/بانکی - بروز تعارض در مرحله کنترل سامانه و گمرک

مثال کوتاه

شرکت معامله را با «تخصیص ارز از مسیر X» انجام داده اما در ثبت سفارش «مسیر Y» انتخاب شده است؛ نتیجه می‌تواند ایجاد ایراد سیستمی یا نیاز به اصلاحات باشد.

بخش ۷: اشتباه در انتخاب مجوزهای قانونی

توضیح

برای برخی کالاها، داشتن مجوزهای قانونی (حسب نوع کالا و مقررات) ضروری است. انتخاب اشتباه یا عدم انتخاب صحیح مجوزها می‌تواند باعث عدم امکان ادامه فرآیند یا ایراد در مرحله رسیدگی شود.

موارد خطا: - انتخاب مجوز مرتبط با کالای مشابه اما غیر دقیق - حذف مجوز موردنیاز (در نگاه اول شاید جزئی به نظر برسد) - درج مجوز منقضی یا مجوز بدون پوشش کالای ثبت شده

مثال کوتاه

برای کالای مشمول استاندارد اجباری، مجوز مربوط انتخاب نشده یا مجوز مربوط به کالای دیگر درج شده است؛ در نتیجه، در اظهارنامه گمرکی نقص در مدارک مشاهده می‌شود.

بخش ۸: اشتباه در شماره ثبت سفارش در اظهارنامه گمرکی

توضیح

یکی از خطاهای عملیاتی رایج، وارد کردن شماره ثبت سفارش اشتباه در اظهارنامه گمرکی است. گاهی کاربر به دلیل چند ثبت سفارش همزمان یا تشابه کدها، شماره نادرست را درج می‌کند. این امر موجب عدم تطبیق مستقیم بین اظهارنامه و ثبت سفارش می‌شود.

ریسک‌ها: - رد تطبیق اطلاعات - نیاز به اصلاح اظهارنامه یا انجام اقدامات تکمیلی - تأخیر در ترخیص و افزایش هزینه زمان و نیروی انسانی

مثال کوتاه

شماره ثبت سفارش «A» باید در اظهارنامه درج شود، اما شماره ثبت سفارش «B» (مرتبط با یک محموله دیگر) وارد شده است.

بخش ۹: انقضای ثبت سفارش

توضیح

ثبت سفارش دارای بازه زمانی مشخص است و در صورت انقضا: - امکان ادامه مسیر یا تطبیق در فرآیندهای بعدی کاهش می‌یابد - ممکن است نیاز به اقدامات اصلاحی/تمدید یا انجام ثبت جدید ایجاد شود - ریسک توقف فرآیند و افزایش هزینه‌های نگهداری کالا در بنادر یا انبارها افزایش می‌یابد

اقدام پیشنهادی: قبل از ثبت و همچنین قبل از مرحله اظهار، تاریخ‌های مرتبط با ثبت سفارش را کنترل کنید.

مثال کوتاه

ثبت سفارش در تاریخ مشخصی ایجاد شده، اما اظهارنامه گمرکی دیرتر ثبت می‌شود و ثبت سفارش منقضی می‌گردد؛ در نهایت فرآیند نیازمند اصلاح/اقدام مجدد می‌شود.

بخش ۱۰: اختلاف وزن کالا

توضیح

اختلاف وزن کالا بین اسناد (بارنامه، صورت‌جلسه/اظهار، فاکتور) و اطلاعات ثبت سفارش یا اظهارنامه می‌تواند منجر به ایراد تطبیق شود. این اختلاف ممکن است به دلیل: - تفاوت بین وزن ناخالص و خالص - خطای گرد کردن اعداد - اشتباه در وارد کردن واحد وزن (مثل کیلوگرم در مقابل تن) - اختلاف در شرایط بسته‌بندی و میزان ضایعات/کارتن رخ دهد.

مثال کوتاه

ثبت سفارش وزن را «وزن خالص» وارد کرده، اما اظهارنامه بر اساس «وزن ناخالص» تنظیم شده و اختلاف قابل توجه ایجاد شده است.

بخش ۱۱: اشتباه در نوع بسته‌بندی

توضیح

نوع بسته‌بندی (پالت، کارتن، بشکه، رول، فله و ...) در ثبت سفارش و اسناد اهمیت دارد زیرا بر اساس آن می‌توان حجم، نحوه حمل، ظرفیت انبار و همچنین برخی کنترل‌های کیفی/کمی را مدیریت کرد. اختلاف در نوع بسته‌بندی ممکن است: - بازرسی و تطبیق اسناد را دشوار کند - باعث ایراد در تطبیق اطلاعات فنی/کمی شود - گزارش‌های مغایرت و نیاز به اصلاح را افزایش دهد

مثال کوتاه

در ثبت سفارش «کارتن» ثبت شده اما در بارنامه «بشکه» ذکر شده است؛ در نتیجه تطبیق بازرگانی با ایراد مواجه می‌شود.

بخش ۱۲: اشتباه در برند یا مدل کالا

توضیح

ثبت برند یا مدل اشتباه، یکی از خطاهای رایج برای کالاهای دارای مشخصات فنی و تنوع تولیدکننده است. برای بسیاری از کالاها، تفاوت برند/مدل می‌تواند: - موجب تغییر کدهای مکمل یا شرح دقیق - ایجاد عدم انطباق با پیش‌فاکتور و اسناد - افزایش احتمال ایراد در کنترل کالاهای خاص شود

مثال کوتاه

ثبت سفارش برای «برند X مدل 123» اما در اسناد «برند Y مدل 123» یا «مدل 124» درج می‌شود؛ در نتیجه تطبیق کالا در مرحله گمرکی دچار مشکل می‌شود.

چک‌لیست عملیاتی (قبل از ثبت سفارش) — ۵ مورد

پیش از ثبت سفارش در سامانه و قبل از نهایی شدن اطلاعات، موارد زیر را با دقت کنترل کنید:

1. شرح کالا: دقیق، هم‌معنا و منطبق با پیش‌فاکتور/فاکتور و سایر اسناد
2. مقدار: عدد صحیح و واحد درست (کیلوگرم/تن/عدد/...)، همراه با محاسبه قابل دفاع در صورت تبدیل
3. قیمت واحد: قیمت واحد مطابق قرارداد و مستندات؛ در صورت نیاز، مبلغ‌ها را با ساختار تجاری معامله تطبیق دهید
4. کشور مبدأ: ثبت دقیق کشور تولیدکننده/مبدأ طبق اسناد و گواهی‌های مرتبط
5. کد تعرفه (HS): بررسی تطبیقی با ماهیت کالا و اطمینان از انتخاب صحیح جهت جلوگیری از مغایرت گمرکی

پایان سند